

Сезона 2016/2017

Петак, 2. јун 2017. године
Задужбина Илије М. Коларца у 20 часова

За авантуристе

Диригент: **Данијел Рајскин** / Conductor: **Daniel Raiskin**
Солиста: **Марија Солозובה**, виолина / Soloist: **Maria Solozobova**, violin

Програм:

Ђ. Росини: *Вилијам Тел*, увертира

Трајање: око 12 минута

П. Јуон: Концерт за виолину и оркестар бр. 1 оп. 42

Moderato
Romanze – Andante
Rondo - Allegro

Трајање: око 30 минута

М. Доерти: *Метрополис* симфонија

Лекс
Криптон
МХУЗРТЛК
Ох, Лоис!
Танго црвеног плашта

Трајање: око 45 минута

Концертмајстор: **Мирослав Павловић**

Концерт отвара увертира опере *Вилијам Тел Ђоакина Росинија* (1792-1868). Ова опера је његово последње велико дело, настало 1829. године, када је и премијерно изведено у Париској опери. Либрето опере је написан на основу истоимене драме Фридриха Шилера, која је била базирана на легенди о швајцарском јунаку Вилијаму Телу. Легенда каже да Тел није желео да се покори градском владару и поклони његовом шеширу постављеном на тргу, те је за казну морао да погоди јабуку постављену на главу његовог сина. Како је био врстан стрелац, задатак је успешно извршио, али је ипак припремио две стреле - ако првом погоди сина, да другом усмрти владара, што се тумачило као чин бунта против власти.

Прве приче о Вилијаму Телу се појављују још у XV веку, али временом он постаје инспирација многим ауторима, и његово непокорвање постаје симбол борбе за слободу. Тако је и ова Росинијева опера у појединим земљама била имала занимљиву историју извођења због свог „револуционарног“ сижеа - у Италији је имала ограничен број поставки (премијера је била 1833. године, па је следећа поставка била тек 1856. године), у Њујорку је премијерно изведена 1831, па тек 1923. године, док је њено извођење у Барселони 1893. године било повод за анархистички бомбашки напад. Током XX века бројне разнолике поставке у позориштима широм света поново су актуелизовале ову Росинијеву оперу. Ипак, данас је најпознатија њена увертира.

Увертира опере *Вилијам Тел* састоји се из четири увезана одсека – прелудијума, *Олује*, пасторалног одсека са истакнутим деоницама енглеског рога и флауте, и финалним *маршем швајцарских војника*, који се некада грешком поистовећује са увертиром, и сматра се једним од најпознатијих комада класичне музике.

Паул Јуон (1872-1940) био је швајцарски композитор рођен у Москви, где је учио виолину на конзерваторијуму, али је живео и радио као професор виолине и у Бакуу, Берлину, Базелу, Арауу и Цириху. Јуонов композиторски рад је био врло цењен током његовог живота. Називан је „руским Брамсом“, као и наследником Чајковског. Током XX века његово дело је пало у заборав, да би последњих година било изнова представљено јавности.

Концерт за виолину бр. 1 Јуон је компоновао 1909. године и он носи ознаку 42 у његовом опусу. Дело је написано у ха-молу, и има класичну троставачну форму. Како је већ имао искуство писања за оркестар компонујући остварења као што су Симфонија, Камерна симфонија, и пар симфонијских поема, Јуон свом првом виолинском концерту прилази зрело и савесно. Георг Гренер, музички критичар и савременик Паула Јуона, овај концерт карактерише као „дело блиставе јединствености (...) живахног израза и уметничког исказа о животу“. У другом ставу Гренер препознаје руску „елегичну атмосферу“ атмосферу која га асоцира на лагане ставове Чајковског, чиме читав концерт добија посебну романтичарску ноту.

У другом делу концерта се okreћемо још једном јунаку, фиктивном хероју савременог доба, Супермену, који је послужио као инспирација америчком

композитору **Мајклу Доертију (1954)** за његову Грeмијем награђену *Метрополис* симфонију.

Доерти је савремени амерички композитор у чијим делима препознајемо неоромантичарске стилске утицаје, као и постмодернистичке тежње „уклапања“ популарне уметности и културе са композиторским стваралачким сензибилитетом.

Метрополис симфонија је прави пример управо тих тежњи. Ставови ове петоставачне симфоније настајали су као појединачни комади наручивани од стране различитих оркестара и диригената. Тако је трећи став симфоније заправо први компонован 1988. године као поруџбина Кливлендског симфонијског оркестра, ради обележавања педесет година од првог броја стрипа о Супермену. Након тога су се ређали остали ставови на ову тему - четврти је настао 1989, први 1991, а две године након тога други и пети. Први пут су изведени интегрално, као *Метрополис* симфонија, 1994. године. Дело је интерпретирао Балтиморски симфонијски оркестар под управом диригента Дејвида Цинмана, коме је симфонија посвећена.

Програмски садржај симфоније назначен је у њеном наслову, и у насловима ставова. Док назив симфоније упућује на место дешавања – измишљени амерички велеград Метрополис, наслови ставова упућују на ликове који се јављају у стриповима - негативце Лекса Лутора и *Миксјезпитлика /Mxyzptlk/*, Суперменову вољену Лоис Лејн, његов дом - планету Криптон, као и његову последњу битку, коју је композитор музички замислио као последњи танго овог јунака препознатљивог црвеног плашта.

Ана Ђорђевић*

*У сезони 2016-17, Београдска филхармонија пружа прилику одабраним младим музиколозима да писањем програмских коментара обогате своју стручну праксу.

